

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING

GEMEENTE HEUSDEN

'NATUURLIJK'

SEPTEMBER 2014

Herfst

Foto: Wilhelmien Marti

HET BESTUUR

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN

Contributie minimaal € 12,00 per jaar, gezinsleden € 6,00 per jaar.
Postbanknr. 5377889 t.n.v. Penningmeester
Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden,
Johan de Wittstraat 30, 5301 GR Zaltbommel

SAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter: Joost van Balkom
Vermeerplantsoen 145
5151 WS Drunen tel. 0416-376202

Secretaris: Harry Nijenstein
Copernicuslaan 4
5251 ZC Vlijmen tel. 073-5130287
info@natuurenmilieuheusden.nl

Penningmeester: Rien Melis
Johan de Wittstraat 30
5301 GR Zaltbommel tel. 0418-842791

Leden: Cary Driessen
Kerkstraat 10
5253 AN Nieuwkuijk tel. 073-5118785

Website: www.natuurenmilieuheusden.nl

Wijzigingen in adres en/of mailadres graag doorgeven aan:
Rien Melis via e-mail e.melis4@upcmail.nl of per telefoon 0418-842791

INHOUDSOPGAVE

1.	Het bestuur	blz. 2
2.	Inhoudsopgave	blz. 3
3.	Voorwoord	blz. 4
4.	Programma-overzicht	blz. 5
5.	Nieuwe leden – Natuurlijk digitaal	blz. 7
6.	Natuurwerkdag	blz. 8
7.	Ontwikkelingen in onze flora	blz. 9
8.	Column	blz. 11
9.	Samen tuinieren	blz. 13
10.	Laagveengebieden	blz. 14
11.	Libellen	blz. 21
12.	Programma landschapsbeheer	blz. 24
13.	Wijze Uil	blz. 25
14.	VIBA	blz. 27
15.	Waakvlam	blz. 30
16.	Repair café	blz. 31
17.	Natuur Doe-dag	blz. 33
18.	Landelijke natuurwerkdag	blz. 34
19.	Fietsstuk	blz. 35
20.	Commissie Ruimtelijke Ordening	blz. 37
21.	Interview	blz. 39
22.	Fotogalerij	blz. 42
23.	Ik krijg het er benauwd van	blz. 43
24.	GOL – projecten	blz. 45
25.	Toekomstbomen	blz. 47
26.	Adverteerders	blz. 49

Jaargang 32, 2014, nr.3

(Redactie)

Noor Peters, Harry Nijenstein, Wil Maaijwee

Inleveren kopij volgende info voor december 2014

Graag op formaat A4 in Arial 14.

U kunt het sturen naar: [**pr@natuurenmilieuheusden.nl**](mailto:pr@natuurenmilieuheusden.nl)

VOORWOORD

Voorwoord,

Het warme voorjaar is voor de ene soort goed en voor de ander een stuk minder. De sleedoornstruiken zijn zo zwaar van de vruchten, dat de takken ombuigen en zelfs knappen. Bramen zijn er nu in overvloed. 22 juli zie ik al mensen hun emmertjes met rijpe bramen vullen. Erg vroeg! Dat wordt wat in augustus en september. Ik denk dat Jonker Fris te vroeg is vertrokken. Met de wespen gaat het een stuk slechter, ik heb er nog niet een gezien. Gelukkig zult u zeggen. Klopt, ook ik ben geen fan van deze mee-eters bij een buitenlunch. Maar toch hebben de wespen hun nut. Tot en met juli eten zij eiwitten, zoals spinnen en muggen. In augustus zit hun verzorgingstaak van het broed erop en gaan zij op zoek naar rijp fruit en ander zoets.

In de Overlaat gaat het met de dassen goed, en dus met de hommeltjes wat minder. Ik heb al een paar, door dassen uitgegraven nesten gevonden. Ook met de hermelijntjes gaat het goed. Ze zijn nogal nieuwsgierig en laten zich overdag met regelmaat zien.

In de tuin komt de kolibrievlinder af en toe langs. Net als een kolibrie hangt hij voor een bloem om met zijn lange tong de nectar op te slurpen (zie foto).

De komende maanden staan verschillende projecten op stapel. In oktober organiseren wij samen met de gemeente Heusden een Natuurwerkdag bij de Nieuwkuijkse Wiel, in november wordt samen met het Waterschap de Landelijke Natuurwerkdag langs het Drongelens kanaal georganiseerd, in het najaar wordt er i.s.m. de Vlinderstichting en de gemeente Heusden in de overlaat een bloemenweide aangelegd, in augustus start het project Toekomstbomen met een fietsexcursie langs de mooiste en oudste bomen, gevolgd door een Bomenlezing in september in het Patronaat in Nieuwkuijk. Voor de zomervakantie is het project Samentuinen zeer succesvol van start gegaan. De komende maanden krijgt dit een vervolg.

Over de meeste van deze projecten kunt u lezen in dit nummer van Natuurlijk. Veel leesplezier!

Joost van Balkom

PROGRAMMA 2014

Programma 2014

1. Dinsdag 9 september

Lezing over Toekomstbomen

Locatie: het Patronaat in Nieuwkuijk

Aanvang: 20.00 uur

Spreker: Ton Stokwielder

2. Zondag 21 september

Wandeling bij het Haarsteegse Wiel

Gids: Peter van der Velden

Aanvang: 10.00 uur

Vertrekpunt: hoek IJsbaan – fietspad

3. Zondag 21 september

Een nazomer – doedag voor kinderen en hun (groot) ouders

Aanvang: tussen 10.00 en 10.30 uur

Locatie: Natuurpark de Ottershoek – aan de Kanaalweg in Drunen

4. Zaterdag 4 oktober

Natuurwerkdag Nieuwkuijkse Wiel i.s.m. de gemeente Heusden

Tijd: 9.00 tot 13.00 uur

Verzamelpunt: wordt later bekend gemaakt

Opgave via info@heusden.nl

5. Donderdag 9 oktober

Repair Café

Locatie: buurthuis de Stulp – Admiraalsweg 100 in Drunen

Tijd: van 19.00 tot 21.00 uur

6. Zondag 12 oktober

Wandeling door de Baardwijkse Overlaat

Gids: Joost van Balkom

Aanvang : 10.00 uur

Vertrekpunt: de parkeerplaats bij de zandafgraving langs de Kanaalweg in Drunen

7. Zaterdag 1 november

Landelijke Natuurwerkdag

Aanvang: 9.00 uur

Startpunt: de brug over het Drongelens kanaal aan de Overlaatweg

8. Donderdag 13 november

Repair Café

Locatie: buurthuis de Stulp – Admiraalsweg 100 in Drunen

Tijd: van 19.00 tot 21.00 uur

9. Zondag 23 november

Wandeling rond de Roeivijver

Gids: Peter van der Velden

Aanvang: 10.00 uur

Vertrekpunt: ingang Roeivijver bij de Duinweg

10. In het najaar

Een cursus over Samen Tuinen en permacultuur

Het tijdstip en de locatie worden later bekend gemaakt.

11. Kerstwandeling

De traditionele Tweede Kerstdag wandeling is alleen voor leden en hun familie.

Starttijd en locatie worden nog bekend gemaakt.

Foto: Brigit Goderie. Wandelen in de Baardwijkse Overlaat

NIEUWE LEDEN ----- NATUURLIJK DIGITAAL

Nieuwe leden:

- De heer R. Boer
Laan van Tasmanië 119
5152 HV Drunen
- Mevrouw J. van Dun – van Helfteren
De Jonglaan 21
5251 SN Vlijmen
- De heer E. van Dun
De Jonglaan 21
5251 SN Vlijmen
- De heer W. de Visser
Vlaemsche Hoeve 80
5251 TC Vlijmen

Van harte welkom bij de vereniging en tot ziens bij één van de activiteiten!

NatuurlijkDigitaal in nieuwsbrief – geef je e-mail adres door!

In februari verscheen de eerste NatuurlijkDigitaal. Een maandelijkse e-mail nieuwsbrief met aankondigingen van en informatie over activiteiten van de vereniging. Daarnaast ook met links naar interessante sites met informatie over actuele natuur- en milieu-onderwerpen in de gemeente.

Een kwart van onze 200 leden blijft verstoken van deze informatie, omdat we het e-mail adres niet hebben. Dus ... wil je de maandelijkse Natuurlijk Digitaal ook ontvangen, geef je e-mail adres dan door via info@natuurmilieuheusden.nl.

(Harry Nijënstein)

NATUURWERKDAG

Natuurwerkdag Nieuwkuijkse Wiel: 4 OKTOBER

In de winter van 2012 naar 2013 zijn de oeervegetaties van de Nieuwkuijkse wiel hersteld.

Nu, twee jaar later, moet er onderhoud worden gepleegd om het resultaat van toen te behouden.

Daarom wordt op zaterdag 4 oktober van 9.00 tot 13.00 een Natuurwerkdag georganiseerd (door gemeente Heusden en onze vereniging).

Omwonenden van de Wiel, leden van de NMVH, geïnteresseerden, kortom iedereen die iets geeft om de Wiel is deze dag van harte welkom.

Wat gaan we doen?

- We verwijderen nieuw opgeschoten boompjes in het Gagelstruweel
- We ruimen het zwerfvuil op.
- We verwijderen de opgeschoten prunus
- We gaan de beplanting lichtjes dunnen.

Materiaal en handschoenen zijn aanwezig.

En om 10.30 drinken we samen koffie (of thee) met een appelflap.

Zin om mee te doen?

Geef je op, stuur een mail naar info@heusden.nl onder vermelding van: Natuurwerkdag Nieuwkuijkse Wiel.

Tot dan.

Joost van Balkom

Wiel tijdens eerste herstelwerkzaamheden.

ONTWIKKELINGEN IN ONZE FLORA

De plantenwerkgroep tracht door periodieke inventarisaties enig beeld te krijgen van de ontwikkelingen die zich in onze regio voordoen.

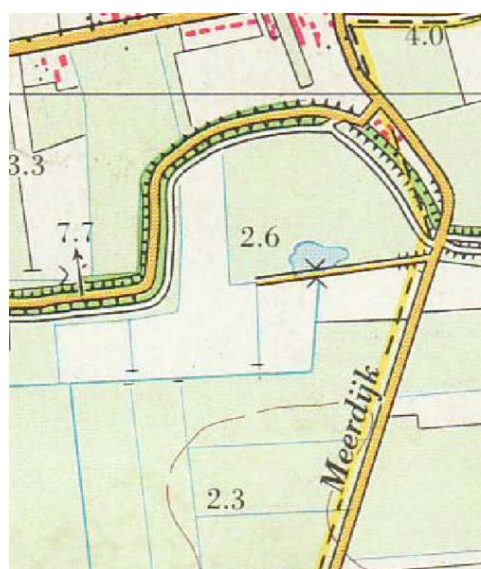
Naar gelang daar een groter tijdsverloop tussen zit komen die ontwikkelingen duidelijker naar voren, en het beeld dat dan ontstaat, ziet er helaas niet altijd zo gunstig uit.

Op 6 augustus 1992, dus bijna 22 jaar terug, was ik in de gelegenheid Peter van Ruth te assisteren bij een grondige inventarisatie van de Heidijk. Peter van Ruth was coördinator voor Floron voor Midden-Brabant en is bekend als een buitengewoon goede kenner van de Brabantse flora.

Op genoemde datum is het traject van de Heidijk geïnterpreteerd

dat ligt tussen de Meerdijk en de Duinweg.

Hierbij bleek vooral de bocht in de Heidijk om het wiel een bijzondere floristische waarde te hebben.

Verschillende soorten die kenmerkend zijn voor het Fluviale district zoals het Handjesgras en de en de Kruisdistel, waren in grote aantallen vertegenwoordigd en het werd een lange lijst van waargenomen plantensoorten.

Maar het meest opmerkelijk was toch wel het vinden van de groeiplaats van de Kleine ruit. Het is een plant die hoofdzakelijk langs de kust voorkomt en waarvan maar enkele groeiplaatsen in Brabant bekend waren. De Atlas van de NoordBrabantse Flora vermeldde hierover:

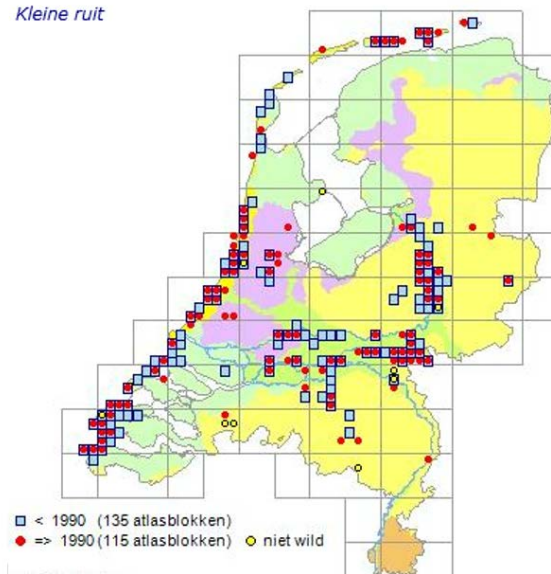
“Zeer zeldzaam in F en Ke, steeds met slechts enkele exemplaren”.

Wij vonden hier 12 planten over een oppervlak van 4 vierkante meter.

De jaren daarna ben ik nog regelmatig teruggegaan naar de plek om bramen te verwijderen die de groeiplaats dreigden te overwoekeren.

Thalictrum minus L.
Kleine ruit

Het blad van de Kleine Ruit

Groeiplaatsen van de Kleine Ruit in Nederland.
De stippen geven de vanaf 1990 gevonden
groeiplaatsen. Dit zijn er dus voor Brabant maar 6

Bij de Plantenwerkgroep ontstond het idee hetzelfde dijk-traject nu nog eens te inventariseren en het resultaat dan te vergelijken met dat van 1992.

Op 3 mei j.l. hebben wij die inventarisatie uitgevoerd en het werd een dikke teleurstelling.

Van de vele interessante planten was niets of weinig meer te bekennen.

We vonden nog enkele kleinere planten van de Kruisdistel, maar daar hield het mee op. Ook de Kleine Ruit was geheel verdwenen.

We vermoeden dat de overgewaaide meststoffen van de nabijgelegen mais-akker ook hier hun storend werk wel gedaan zullen hebben.

Hopelijk zijn in de dijkbodem toch nog zaden bewaard gebleven, zodat bij een goed beheer niet alles verloren is.

Al met al weer een reden te meer om zuinig te zijn op de stukjes onaangetaste natuur die er nog over zijn.

Piet de Bont

COLUMN

Feel-good-column

Het moment waarop ik deze column schrijf, eigenlijk meer rechtstreeks uit mijn opborrelende gedachten via het aanslaan van keyboardtoetsen op de computer zet, is voor mij een feestelijk moment. Bent u van huis uit pessimistisch ingesteld en houdt u niet van gezellig, rooskleurig en optimistisch gedachtengoed (-dat kan-), dan raad ik u aan, voor uw eigen gemoedsrust, deze column gewoon over te slaan. Maar trotseert u mijn waarschuwing, dan krijgt u een bak positivisme en optimisme over het milieu over u uitgestort!

Het begint er al mee dat over enkele dagen onze Sunny Boy zijn 2-jarige verjaardag viert. Reden voor een intiem familiefeestje. Voor zijn komst, met in zijn bagage 12 zonnepanelen, was ons een geschatte opbrengst van 2200 KWh per jaar voorgeschoteld. Vorig jaar bleek Sunny Boy al aan onze verwachtingen voldaan te hebben, maar dit jaar gaat het echt richting obesitas. We zijn daar ontzettend blij mee en wij zijn niet de enigen. Uit recente cijfers van [Netbeheer Nederland](#) blijkt dat de hoeveelheid zonvermogen die particulieren en bedrijven genereren binnen een jaar bijna verdubbeld is.

Misschien weet u het van mij, of niet, maar ik ben een liefhebber van mannelijk schoon, dat gezien mijn eigen leeftijd best wat ouder mag zijn. En als het dan ook nog in het groen/rood politiek spectrum actief is, dan ga ik voor de bijl. Helaas behoort minister Henk Kamp niet tot beide categorieën en los daarvan is hij mijn type niet, maar onlangs heb ik voor één bepaald idee van hem een omslag van 180 graden gemaakt. Tientallen lokale energie- initiatieven krijgen namelijk van hem de kans om de productie, distributie, levering en bekostiging van duurzame stroom volledig in eigen hand te nemen. Ze mogen zelf bepalen welke prijs ze aan hun klanten vragen. De netbeheerder wordt in het experiment buitenspel gezet. Bewoners mogen zelf een net aanleggen. Te denken valt aan een nieuwbouwwijk. Als ik zoiets lees, denk ik gelijk aan Geerpark of de Grassen.

En trots ben ik op het feit dat in mijn geboorteplaats Waalwijk, na de grote vakantie, op het Ecopark begonnen wordt met de bouw van een industriële vergistingsinstallatie. Verschillende soorten biomassa, zoals bermgras en natuurafval, samen met resten uit de voedselverwerkende industrie worden er op een duurzame manier omgezet in biogas. Ik vermoed dat de wethouders Mart van der Poel en Margo Mulder nu al aan het bekijken zijn hoe ze onder bestaande contracten uit kunnen komen om aan dit initiatief deel te kunnen nemen. En hoe de gemeente Heusden nu of op termijn biomassa voor vergisting kan gaan aanleveren. Biogas is namelijk aantrekkelijk voor de gasmarkt.

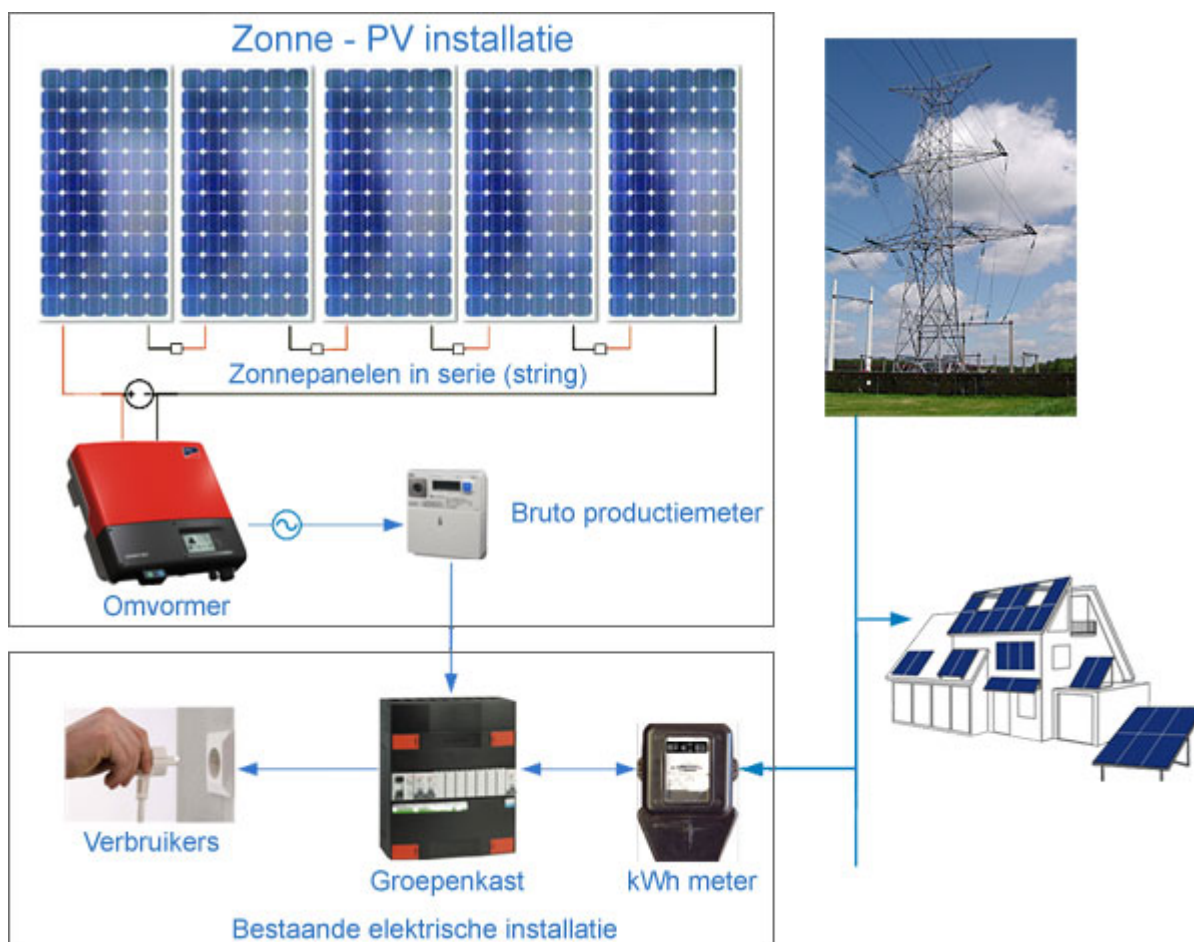
En een goede buur is beter dan een verre vriend.

Ik word hier helemaal vrolijk van. En dan heb nog niet eens verteld over de e-bike die onlangs aangeschaft is en waarmee ik al honderden kilometers heb gereden zonder aan de zuurstof te moeten. Mijn autootje heb ik uitgeleend voor het goede doel (oudste dochter).

Dit is toch een feel-good-column van de bovenste plank, waarvan geen woord gelogen, of nog sterker, overdreven is. Als u daar anders over denkt, geen probleem, maar laat het dan a.u.b. even weten.

RC Schalken

riekyschalken@gmail.com

Zonnepaneel met Sunny Boy

SAMEN TUINIEREN

Samen tuinieren in Heusden - doen!

Samen in een tuin werken, voor jezelf – gezond en gezellig – en voor de vlinders, wormen en bijen.

Daarvoor kwamen 18 mensen op 5 juni bij elkaar in 't Patronaat te Nieuwkuijk. Ze hebben genoten van presentaties over Samentuinen in Uden en Haaren en ze hebben gedacht over hoe je met zoiets in Heusden aan de slag kan gaan.

Gezamenlijk tuinen bekijken voor nog meer inspiratie en cursussen volgen over moestuinieren en over permacultuur staan hoog op het verlanglijstje van de groep.

Nico Ettema, een van de drijvende krachten achter D'n Hof van de Toekomst in Uden, ontving twaalf enthousiaste Heusdenaren in D'n Hof op 21 juni. Wat werden we gastvrij onthaald! We konden overal rondneuzen en praten met de aanwezige Hoveniers.

En op zaterdagmorgen 30 augustus konden vijf Samentuinen in Haaren bezocht worden op de fiets .

In het najaar organiseert de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden cursussen over moestuinieren en over permacultuur. Houd de agenda in de gaten.

Maar bovenaan ieders lijstje prijkt natuurlijk de wens om zelf te beginnen met een samentuin en ook dat gaat gebeuren!

In Drunen aan de oostkant dichtbij de Eendenkooi ligt een perceel van 3200m² waarvoor de eigenaar een toekomst ziet als samentuin. Afgelopen maandag 1 juli is een groepje van acht al wezen kijken en dromen over de mogelijkheden van samen tuinieren en ze gaan het doen!

Meedoen met deze samentuin activiteiten? Marianne Rechters en Anja Kleijn zijn de contactpersonen namens NMV Heusden. Je kunt informatie vragen via e-mail samentuinen@natuurenmilieuheusden.nl. Je kunt ook bellen met Marianne 0628557345 of Anja 0630463018.

LAAGVEENGEBIEDEN

Water moet in de toekomst weer bepalen waar we kunnen wonen en werken.

Brabant en dan vooral **de hoger gelegen zandgronden** zijn zo droog als gort met dank aan de uitgebreide ruilverkavelingen en de intensieve landbouw. Er werd een heel systeem opgebouwd om al het water zo snel mogelijk naar zee af te voeren. Met de wijsheid van achteraf lijken deze ingrepen de provincie meer kwaad dan goed te hebben gedaan. Saaie landschappen, verdroging, vermesting, opwarmende binnensteden en andere zaken tasten de leefbaarheid van Brabant aan. Dit stond te lezen in het Brabants Dagblad van 24 juni 2014.

Een breed scala aan overheden, zoals gemeenten, waterschappen en provincie maakt zich zorgen over de ruimtelijke ontwikkeling. Daarom hebben drie architectenbureaus de opdracht gekregen om ontwikkelingsmodellen op te stellen die moeten dienen als alternatief voor de tekortschietende plannen die er tot voor kort door provincie en gemeenten werden gemaakt. Brabant loopt tegen grenzen aan. Nieuwe inzichten zijn nodig, omdat de oude modellen niet meer werken. Ook de intensieve landbouw heeft zijn grenzen bereikt. Het roer moet om. Alles moet weer met elkaar verweven worden.

Dat besef drong, volgens verslaggever Nico Schapendonk, ook door tot de meer dan 250 mensen die deelnamen aan de "Brabantdag" die plaatsvond in de kunsthof in Rotterdam(?), waar de architecten hun plannen toelichtten. Er werden zes '**slimme plannen**' op een rij gezet om Brabant leefbaar en bovendien economisch aantrekkelijk te houden. Eigenlijk draaien alle zes ontwikkelingsmodellen om **water**. Logisch, zegt architect Floris Alkemade: " Ooit was Brabant drijfnaat, maar tegenwoordig wordt het water zo snel afgevoerd dat het soms kurkdroog is.

Het water in Brabant moet weer de hoofdrol krijgen die het ooit had."

Water moet weer de ruimte krijgen

Hans Massop, hoofd natuurbeheer van Natuurmonumenten, schrijft in het blad "Natuur" van mei 2003, dat dankzij een zeer effectief waterafvoersysteem boeren al vroeg in het jaar het land op kunnen om mest uit te rijden en gras te maaien. De keerzijde is echter dat het waterland dat Nederland ooit was met droogte te maken heeft gekregen, waardoor het kan gebeuren, dat diezelfde boeren soms al in mei met sproei-installaties hun grasland moeten beregenen. Niet alleen het grasland is te droog, ook de natuurgebieden hebben door de snelle waterafvoer te kampen met watergebrek.

Planten en dieren die het moeten hebben van waterrijke en vochtige omstandigheden verdwijnen.

Daar komt bij dat **het water**, dat er nog wel is, **vaak erg vervuild is**, aldus Massop. Het grootste probleem vormen de meststoffen die in het water terecht komen. Engels raaigras mag dan beter groeien van veel mest, de meeste planten kunnen deze overbesteding niet verdragen. Daardoor verdwijnen veel soorten die afhankelijk zijn van voedselarm en schoon water.

Daarom bereiken veel plannen die ontwikkeld zijn om de natuurwaarden te verbeteren hun doel niet. Water kent geen grenzen. Het stroomt van elders de natuurgebieden in.

Behalve dat het huidige watersysteem slecht is voor de natuur die bij een waterrijk land hoort, dreigt het binnenkort ook tegen zijn capaciteitsgrenzen aan te lopen. Door de opwarming van de aarde zal de zeespiegel stijgen en de neerslag toenemen, zo is de verwachting. Gevolg daarvan is dat er meer water op een hoger gelegen zee afgevoerd moet worden. Dat gaat knellen, zoals we de laatste jaren hebben ervaren.

Om overlast te voorkomen is het onvermijdelijk dat water in de toekomst langer wordt vastgehouden.

Dat vereist een ingrijpende wijziging van onze omgang met water, zegt Massop. Kern van veranderingen moet zijn, dat water weer de ruimte krijgt. We moeten af van de snelle afvoer. Het systeem moet er in de eerste plaats op gericht zijn water vast te houden. Voor perioden van veel neerslag moet je zorgen dat je het water tijdelijk kunt bergen. Pas in allerlaatste instantie moet je het gaan afvoeren. ***We moeten af van het idee dat water op al onze behoeften en wensen afgestemd kan worden. Integendeel, wij moeten onze behoeften en wensen weer op het water afstemmen.*** Het is niet voor niets dat vroeger alleen gebouwd werd op verhogingen in het landschap en niet in de uiterwaarden.

Er wordt al een 'slim waterplan' gerealiseerd in het Vlijmens Ven en de Moerputten.

De eertijds aanwezige **natte, schrale graslanden** in het Vlijmens Ven en de Moerputten worden weer hersteld en vergroot! Deze z.g. **blauwgraslanden** worden inmiddels niet alleen in Nederland, maar ook op Europese schaal ernstig bedreigd. De intensieve landbouw heeft ook in dit gebied gezorgd voor een verarmd landschap met hoofdzakelijk mais en Engels raaigras en overbemeste sloten bedekt met kroos en algenbloei (flap).

Pas wanneer het hier aanwezige kwelwater weer in de wortelzone van de planten kan doordringen en de overtollige meststoffen zijn verwijderd, kunnen de bijzondere plantensoorten van de blauwgraslanden zich hier weer herstellen. Daarvoor moet de voedselrijke, bovenste grondlaag worden afgegraven en het waterpeil worden verhoogd.

Sinds de ruilverkaveling in de zestiger jaren van de vorige eeuw is het waterpeil van dit gebied ongeveer één meter verlaagd. Bovendien is het waterpeil op agrarisch gebruik afgestemd en tegennatuurlijk: in de winter lagere peilen en in de zomer hogere. Daarvoor is nodig dat het watersysteem van de intensieve landbouw gescheiden wordt van het watersysteem van het natuurgebied. Herstel van deze natte, voedselarme graslanden wordt o.a. met subsidie van de Europese Unie mogelijk gemaakt onder de noemer: "Blues in the Marshes".

De herontwikkeling van deze blauwgraslanden gaat hand in hand met het plan: "Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch" van het Waterschap Aa en Maas. Dat plan moet 's-Hertogenbosch in de toekomst weer beschermen tegen wateroverlast. Een gebied van ca. 750 hectaren tussen Vlijmen, Vught en 's-Hertogenbosch, dat gedeeltelijk het natuurgebied overlapt, wordt weer ingericht als waterberging. Het kan verkeren! Natuurmonumenten zet zich in samen met haar partners Staatsbosbeheer, Waterschap Aa en Maas, de Vlinderstichting en de gemeenten Heusden en 's-Hertogenbosch om de zeldzame natuur in dit gebied terug te brengen. Weer "Pimpernelblauwtjes in de Blauwgraslanden"! Tegelijk wordt het gebied toegankelijker gemaakt voor het publiek.

Door de relatief lage ligging is dit gebied eeuwenlang een overloopgebied van de Maas geweest. Bij hoge waterstanden kwam daar ook nog het water bij van de beken: de Aa, de Dommel en de Broek- en Zandleij die dan niet konden uitwateren op de Maas. Bovendien welt hier water op uit de ondergrond. Het gebied ligt op de overgang van de hoger gelegen zandgronden naar de lager gelegen rivierkleigronden van de Maas.

Klei laat water slecht door en zand juist heel goed. Regenwater dat op de hogere zandgronden valt, stroomt ondergronds naar het lager gelegen gebied (passeert dan

kalk en ijzerhoudende grondlagen) en botst vervolgens op de kleilaag en welt dan op als meer of minder baserijk grondwater. Dit o.a. kalkbevattende water neutraliseert de zure bodem met het gevolg dat er hier bijzondere en zeldzame planten groeien die houden van een zwakzure, neutrale of licht basische grond.

Deze natte, schrale,

onbemeste graslanden die 's zomers vaak oppervlakkig wat uitdroogden, werden vroeger als hooiland gebruikt. Ze werden 'blauwgraslanden' genoemd, omdat op dit grasland veel blauwe zeggen groeiden die een blauwig aanzien gaven aan deze graslanden. Kenmerkende planten van blauwgraslanden zijn o.a. Spaanse ruiter, Blonde zegge, Blauwe zegge, Vlozegge, Blauwe knoop, Grote pimpernel, Klokjesgentiaan en allerlei orchideeën. Er kwamen ook veel bijzondere vlinders voor o.a. de pimpernelblauwtjes.

De Moerputten

Het gebied van de Moerputten met het dorpje Groot Deuteren maakte in de 19e eeuw deel uit van de toen zelfstandige gemeente Cromvoirt. In de gemeentelijke verslagen van 1854 tot 1859 is er sprake van een moerderij (turfwinning) in Deuteren, waarin zeven mensen in de drie zomermaanden werk vonden. Vandaar de naam 'moerputten'.

In het geschriftje "Natuur en Landschap in het Ruilverkavelingsgebied" van J.Noest uit 1959 vermeldt deze bosbouwkundige bij Staatsbosbeheer, die het gebied vóór de ruilverkaveling nog heeft verkend, dat er in dit gebied 's winters behalve wilde eenden ook veel smienten, pijlstaarten, slobbeenden en wintertalingen voorkwamen.

Ook enige duizendtallen ganzen (kol- en rietganzen) en een honderdtal zwanen. Ook pleisterende kraanvogels. Verder kwamen er in het moerasgebied visotters voor. Ook de grauwe kiekendief, de roerdomp en het wouwaapje hielden er zich schuil. Hij maakt ook melding van een kolonie zwarte sterns bij de Moerputten. Dat is niet verbazingwekkend, want zwarte sterns bouwen immers hun nesten op krabbenscheren (planten!) die er volop in de verlandende sloten van de Moerputten aanwezig moeten zijn geweest. In de sloten, waar de Grote- en Kleine modderkruipers (vissen) leefden, moeten behalve krabbenscheren op de open plaatsen ook bijzondere kranswieren en fonteinkruiden te vinden zijn geweest, evenals Holpijp, Waterviolier en Groot blaasjeskruid.

Omdat vroeger voor het afschieten van 'schadelijk gedierte' van overheidswege een premie beschikbaar werd gesteld, kunnen we ons aan de hand van de gemeentelijke verslagen van Cromvoirt ook enig idee vormen welke z.g.' schadelijke beesten' er werden afgeschoten en zich dus waarschijnlijk ook ophielden in de polder van Cromvoirt. De lijst vermeldt: vossen, wezels, bunzings, sperwers, wouwen, arenden, buizerds, haviken en valken.

In 1933 vond er een gemeentelijke herindeling plaats: het noordelijke gedeelte van Cromvoirt (Deuteren en de Moerputten) kwam bij 's-Hertogenbosch en het eigenlijke dorp Cromvoirt bij Vught. 's-Hertogenbosch nam dit buitengebied gedeeltelijk in gebruik als vuilnisbelt. Na veel protesten werd hiermee gestopt en stichtte de gemeente er een woonwagenkamp. Gelukkig kon de kern van het gebied: "het open water van de Moerputten overgaande in het jonge moerasgebied van de oude veenputten, begrensd door legakkers met daaromheen graslanden, gelegen op onvergraven bodem", worden aangekocht door Staatsbosbeheer.

In 1953 werd het een natuureservaat.

Over de natte, schrale graslanden schrijft J.Noest (dus nog vóór de ruilverkaveling): "Het open water is omgeven door graslanden die overgaan van nat, via dras en vochtig naar relatief droog.

Bij hoge waterstanden staan de laagst gelegen percelen 10 - 20 cm onder water (vóór de aanleg van het Drongelens kanaal was dat, volgens Noest, soms 2 meter of meer), terwijl de hoogst gelegen graslanden dan vochtig tot dras zijn. Hierdoor bleef een natuurgebied met schraalland behouden, zoals in ons land maar weinig meer te vinden is." Zijn visie en inzet hebben er zeker toe bijgedragen, dat dit gebied uiteindelijk als een Natura 2000-gebied is aangewezen. Misschien moet er nog eens een J.Noest-wandelroute komen?

Het Vlijmens Ven

De kern van het Vlijmens Ven behoorde tot de gemeenschappelijke weiden in het bezit van de gemeente Vijmen (Nieuwkuijk). Tot ongeveer 1900 was het een drassig ven-achtig gebied zonder wegen of sloten, dat zich niet leende voor verkaveling.

Na de aanleg van de Bergsche Maas (1904) en het Drongelens afwateringskanaal (1910) was het gedaan met de jaarlijkse overstromingen en kon het als landbouwgebied worden ingezet. Als ontginningsbasis werd een sloot gegraven, de nu nog aanwezige "Vlijmens Vense Hoofdloop", midden door het voormalig drassige gebied. Deze sloot loosde het water op de Bossche Sloot (de uitmonding van de Zandleij) die weer uitwaterde in de Dieze.

Er werden ook enkele wegen en dwarssloten aangelegd. Daarna zien we op de dan aangepaste kaart van 1916 ten zuiden van de sloot een soort blokverkaveling verschijnen en ten noorden (aan de kant van de Heidijk) een groot aantal smalle, noord-zuid verlopende, langgerekte sloten (greppels) op de kaart. Volgens Ir. D. van Diepen, hoofdingenieur bij de staf bodemkartering die ook bij de ruilverkaveling van dit gebied betrokken was, wijst deze blokvormige percelering in het zuidelijke gedeelte op een individuele uitgifte van de gemene weiden. Het noordelijke, nattere gedeelte bleef gemeentelijk bezit. Hier werden een groot aantal sloten (greppels) gegraven met langgerekte perceeltjes ertussen en de greppelgrond werd gebruikt om de tussenliggende kaveltjes op te hogen. Deze perceeltjes konden vervolgens verpacht worden als extensief hooiland aan de gebruikers van de belendende percelen.

Op kaarten van na de ruilverkaveling is te zien, dat ook hier weer herverkaveling heeft plaats gevonden. De blokvormige percelen aan de zuidkant van de hoofdloop zijn in meer langgerekte, anders geörienteerde percelen veranderd en de slootjes aan de noordkant zijn teruggebracht tot een kleiner aantal grotere sloten met bredere percelen ertussen. Uit onderzoek blijkt dat de kleinere sloten zijn dichtgegooid met zand en organisch materiaal, misschien uit deze grotere sloten? Door dit alles is het oorspronkelijke bodemprofiel nagenoeg verdwenen.

Het Vlijmens Ven staat al lang bekend als een kwelgebied waar bijzondere kranswieren worden gevonden.

Helaas ligt een gedeelte van deze sloten momenteel tot aan de randen helemaal ingeklemd tussen maisvelden. In zoverre deze sloten inmiddels niet zijn verland, is het water dermate overbemest, dat er zover ik heb kunnen nagaan geen kranswieren meer te vinden zijn. Ik ga er wel vanuit dat deze kranswieren die van helder en schoon water houden, na de voltooiing van bovenstaande plannen, gezien de hoge kweldruk hier, zeker zullen terugkeren.

In het gebied ten noord-westen van de spoordijk bij de Moerputten zijn al een aantal hectaren afgegraven om zo het blauwgrasland weer kansen te geven. Het is nu al een interessant gebied in ontwikkeling. Ik heb er tot mijn vreugde in ieder geval al weer kranswieren gevonden.

Uit onderzoek (Verlanding in nieuwe petgaten van W.A. Weys en B.F. van Tooren, 2014) naar behoud en herstel van alle stadia in de verlanding van open water naar o.a. trilveen is komen vast te staan, dat instroom van bemesting van aangrenzende cultuurgrond moet worden uitgesloten en dat in smalle sloten met rechte taluds geen verlanding op gang kan komen, dus graag schuine taluds!

Noblesse noblige! Een Natura 2000-gebied schept verplichtingen.

De belangrijkste beheerders van dit gebied: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de waterschappen Aa en Maas en De Dommel hebben de moeilijke taak de nodige maatregelen te nemen voor behoud- en bescherming van bepaalde planten- en diersoorten en hun leefgebieden: **blauwgrasland** voor het **Pimpernelblauwtje** en **vossenstaart- glanshavergrasland** voor het **Donker pimpernelblauwtje**.

Dan moeten er in het gebied vervolgens voldoende ondiepe sloten zijn met stilstaand of langzaam stromend water met waterplanten en modderlagen voor de **Grote en Kleine modderkruipers** en ook nog open, heldere kwel sloten met weinig modder op de bodem, waar de **kranswieren** zich thuis voelen en ondiepe oevers voor de **Drijvende waterweegbree**. Dan horen in dit gebied nog **veenmosrietland** en **trilveen** thuis die een bepaald ontwikkelingsstadium vormen in de verlanding van sloten en plassen. Al deze bijzondere leefmilieus (habitattypen) komen natuurlijk niet alleen ten goede aan de specifiek door Brussel aangewezen soorten, maar scheppen ook enorme mogelijkheden voor veel andere al of niet bijzondere planten en dieren en natuurlijk voor de natuurliefhebbers!

Vriendelijke groet,
Cees van der Meijden

LIBELLEN

Zeldzame libellen bij ons in de buurt....gezien door Rien Melis.

Van de 67 in Nederland voorkomende libellen worden binnen de gemeente Heusden 35 soorten waargenomen, waaronder vrij zeldzame zoals: Kanaaljuffer, Bruine Korenbout en Vroege Glazenmaker.

Interessant is dat in de directe omgeving zeldzame soorten voorkomen. Bijvoorbeeld:

Bosbeekjuffer.

In de Campina stroomt een beekje genaamd De Rosep. Dit beekje is helder, koel en zuurstofrijk en stroomt niet ver van het kantoor van Brabants Landschap te Haaren. In deze beek is al jaren een populatie van de Bosbeekjuffer (zie foto) aanwezig.

De mannetjes hebben een vrijwel donkerblauw gekleurde vleugel en een metaalglanzend blauw lichaam. Bij de vrouwtjes zijn de vleugels doorschijnend bruin of bruingroen getint.

De vliegperiode is eind mei tot begin augustus.

Vuurlibel.

De vuurlibel is een Zuid-Europese soort die zich naar het noorden uitbreidt. Het mannetje is in zijn geheel lakrood en heeft een oranje-gele vlek op de achtervleugel. De vrouwtjes zijn zandkleurig tot olijfgroen met een rugstreep op het achterlijf. Ze vliegen vanaf half juni tot begin september en kunnen worden waargenomen bij kleine voedselrijke plasjes, sloten en kanaaltjes.

Deze libellen vliegen in het Munnikenland en dat is in de buurt van kasteel Loevestein in de Bommelerwaard.

Rivierrombout.

Deze voornamelijk gele libel die sinds 1902 uit Nederland was verdwenen werd eind jaren '90 herontdekt.

De rivierrombout zet zijn eitjes af in schone, zandige rivieren. De larven leven in relatief warme, ondiepe en minder snel stromende delen van de rivier. Na 3 of 4 jaar kruipen de larven op het rivierzand om uit te sluipen. Na het uitsluipen vliegen de imago's weg van het water. Sommige dieren zijn dan jagend in de uiterwaarden te zien. Deze libel is nog altijd vrij zeldzaam in Nederland maar breidt zich wel uit langs de grote rivieren. Hij kan worden waargenomen van midden juni tot half september.

In de Bommelerwaard kan deze libel worden aangetroffen langs de rustige strandjes van Maas en Waal.

Je hebt grote kans om deze libel te zien in de uiterwaard van de Waal tussen Loevestein en Brakel.

Ikzelf had het geluk om deze libel in mijn eigen tuin aan te treffen. Deze foto is daar het bewijs van. De libel is gefotografeerd toen hij zich aan het opwarmen was op de lavendel en die staat echt niet in de uiterwaard.

Rien Melis

PROGRAMMA LANDSCHAPSBEHEER 2014-2015

In de zomermaanden is een groep van zo'n 12 personen gewoon doorgedaan met het beheer van het landschap. Op plekken waar broedende vogels en rustende dieren weinig hinder zouden ondervinden werd gewerkt.

Officieel starten we weer in september. Vandaar dit jaarprogramma.

Op zaterdag 5 september gaan we aan de slag op de Kanaaldijk (het begrazingsgedeelte).

De runderen houden het gras op het talud kort en ook de jonge boompjes kunnen niet uitgroeien tot een bos. Alleen de meidoorn heeft te veel stekels, dus daar blijven de koeien van af. Het Waterschap wil voor een betere doorstroming van het water geen begroeiing op het onderste deel van het talud, dus ook geen meidoorn. Wij, de NMVH, willen hagedissen, sprinkhanen, vlinders en mooie planten, dus wij willen ook geen bosvorming.

Wij komen zaterdag 5 september om 9.00 bij elkaar bij de brug op de Overlaatweg. Materiaal is aanwezig en voor koffie wordt gezorgd.

Hieronder, in grote lijnen, het zaterdagprogramma voor het komend seizoen. Voor het woensdagprogramma zie onze site

Zaterdag 5 september:	Verwijderen deel meidoornopslag op kanaaltalud
Zaterdag 4 oktober :	Natuurwerkdag Nieuwkuijke Wiel verzorgd door onze vereniging en de en de gemeente Heusden
Zaterdag 1 november:	Landelijke Natuurwerkdag op de Kanaaldijk.
Zaterdag 6 december:	Vlinderveld, schonen rond poelen en elzenhaag snoeien
Zaterdag 3 januari :	Dunning eiken op Heidijk in de Zeeg
Zaterdag 7 februari :	Afzetten van een deel van de houtwal aan de Kanaalweg
Zaterdag 7 maart :	Werken in Eendenkooi Ter Kwak in Oudheusden
Zaterdag 4 april :	Werken in Eendenkooi Ter Kwak in Oudheusden.

Van dit programma kan worden afgeweken, wanneer ander werk voorrang vraagt.

Verder wordt er ook door de week, de woensdagochtend, gewerkt. Voor de juiste verzamelplaats en werkzaamheden zie onze site:

www.natuurenmilieuheusden.nl

Voor overige vragen : 06-14757892,

Joost van Balkom

WIJZE UIL

Fietsersbond De Langstraat ontvangt Wijze Uil

Tijdens de afdelingsvergadering van de Fietsersbond De Langstraat op 18 maart ontving voorzitter Siem van Dijk de 'Wijze Uil' uit handen van Harry Nijenstein, bestuurder van de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden (NMVH). De NMVH reikt de onderscheiding 'Wijze Uil' uit aan een persoon of instelling in de gemeente Heusden, voor de inzet voor het milieu in de gemeente. De Fietsersbond ontving de onderscheiding voor haar niet aflatende en effectieve manier om het fietsverkeer te stimuleren. Door de voorwaarden voor fietsers te verbeteren zullen automobilisten gestimuleerd worden de auto te laten staan, en te gaan fietsen om zo het milieu niet meer belasten.

De werkwijze van de Fietsersbond is simpel doch doeltreffend: leden inventariseren fietsknelpunten, waarna het bestuur contact zoekt met ambtenaren, wethouders, raadsleden en politieke partijen om deze knelpunten te verhelpen. Daarbij wordt ook de pers regelmatig benaderd. Bovendien is de Fietsersbond een actief lid van het GOL-overleg (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat).

Op deze manier heeft de Fietsersbond gezorgd voor een veiliger positie voor fietsers op diverse plaatsen in de gemeente Heusden. Bijvoorbeeld in de Hugo de Grootstraat in Drunen door voor te stellen parkeerplaatsen op te heffen. Bij de renovatie van de Bosscheweg is op verzoek van de Fietsersbond het fietspad buiten de bebouwde kom verbreed en verhoogd aangelegd. Het streven naar een snelfietsroute Waalwijk-'s-Hertogenbosch in het GOL-overleg en bij de gemeente heeft geleid tot opname in het GVVP, het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan. Verder zijn op voorspraak van de Fietsersbond de bypass bij de rotonde aan de Spoorlaan aan te passen en de plannen voor aanpassing van de verkeerssituatie bij de Wolfhoek totaal omgegooid, waardoor deze locaties beide veiliger voor fietsers zijn geworden.

De Fietsersbond is dé belangenbehartiger van 13,5 miljoen fietsers in Nederland en zet zich sinds 1975 succesvol in voor meer en betere mogelijkheden om te fietsen. De Fietsersbond afdeling Waalwijk is in 2007 opgericht, en had toen ongeveer 30 leden. Later is de afdeling uitgebreid met de gemeenten Heusden en Loon op Zand, en werd de naam "De Langstraat". Het ledental is de afgelopen jaren sterk gestegen en bedraagt nu ruim honderd.

Dit was de tiende keer dat de onderscheiding werd uitgereikt. Eerdere winnaars van de Wijze Uil waren:

1990 Slager Willemse in Drunen vanwege zijn milieuvriendelijke verpakkingen.

1992 Stichting Gered Gereedschap, in Drunen. Deze stichting verzamelt en repareert oud gereedschap voor de Derde Wereld.

1993 De Federatie Behoud de Langstraat Spoorbruggen voor hun strijd voor de aanleg van een fietspad over de voormalige spoorlijn.

1998 Champignonkwekerij 't Loodje in Hedikhuizen voor de biologische kweek van champignons.

2000 De Kruidenrij in Vlijmen voor de verkoop van biologische producten.

2002 Het kringlooppapierbedrijf van Jan Floris in Nieuwkuijk.

2004 Bosbessenteler Piet Smeekens. Het terrein waarop de bessentruiken staan is omgetoverd tot een waar "paradijsje" voor planten, vogels en insecten. Er werd een poel aangelegd, een bosvijver gegraven, houtsingels geplant. adres: Duinweg, Drunen

2006 Delicatessen en Reformzaak van Herpt, Drunen, verkoop van ruim 600 biologische producten

2009 Biologisch varkensbedrijf van de familie van Alphen – Herpt.

Van links naar rechts op de foto:
Harry Nijënstein en Thijs Somers, Siem van Dijk, Henk de Graaff (drie bestuursleden van Fietsersbond De Langstraat).

“Nederland is een gasland”

Deze uitspraak werd gedaan tijdens de excursie van de Natuur- en Milieuvereniging naar de VIBA in de Gruyterfabriek te 's-Hertogenbosch. De VIBA is een permanente tentoonstelling op het gebied van duurzame bouwmaterialen, energieopwekkingsystemen en gebiedsontwikkelingsplannen.

Toen ik zelf in de jaren 60 in de bovenbouw van de basisschool te Santpoort zat werd ons verteld dat onze grote hoeveelheid aardgas toch wel voor het jaar 2000 op moest zijn. De hele wereld zou dan wel atoomenergie hebben. Heden ten dage weten we wel beter, we moeten zuinig zijn op onze fossiele brandstoffen en meer gebruik gaan maken van wind- en zonne energie.

Met de moderne technieken is het heel goed mogelijk om een “gasloos” huis te bouwen, door gebruik te maken van een optimale zonligging, goede isolatie, zonnepanelen en een gebalanceerd ventilatiesysteem.

Karakteristiek VIBA-Expo (Adriaan van Mierlo)

'De mens centraal, door op innovatieve wijze, integraal en flexibel te bouwen, wonen en werken.'

De drie pijlers van duurzame ontwikkeling (economische ontwikkeling, sociale ontwikkeling en milieu-ontwikkeling) zijn continue gezamenlijk aan te pakken. Integraal denken en doen zijn essentieel voor een doorlopende optimalisering van de duurzaamheidsbalans. Immers continue moet ingespeeld (kunnen) worden op veranderende omstandigheden en wijzigende behoeften van mensen. Dat kan met integraal ketenbeheer (hernieuwbare grondstoffen en oneindig hergebruik van afval (C2C)), met energie-extensivering (trias energetica) en met kwaliteitsbevordering (gezond, veilig en comfortabel binnenklimaat, versterken van (bio)diversiteit in omgeving, kortom van de ruimtelijke kwaliteit).

De 3 P's (People, Profit, Planet) zijn zodanig ingeburgerd, dat het steeds weer ter discussie stellen daarvan, niet de zaak van de duurzame ontwikkeling dient. Verstandiger is het om regelmatig de bedoeling en consequenties van de duurzaamheidsbalans te herijken en de consequenties daarvan in te schatten en uit te leggen hoe daar in deze tijd mee omgegaan zou kunnen worden.

Adriaan van Mierlo heeft tijdens ons bezoek allereerst een uitgebreide en zeer leerzame uiteenzetting gedaan over hetgeen er op energiebesparend terrein heden ten dage voorhanden is.

Zonnepanelen:

De huidige generatie zonnepanelen is al veel beter dan de panelen van 10-15 jaar geleden, en verwacht wordt dat de rendementen steeds beter worden.

Ook worden zeer goede resultaten behaald met WKO installaties (warmte en koudeopslag in grondlagen) Door `s zomers de warmte in de grond op te slaan, kan dit in de winter gebruikt worden voor verwarming.

Nadeel van WKO Installaties was echter het hoge energiegebruik, dit is de laatste 5 jaar sterk verbeterd en kan gecompenseerd worden door gebruik te maken van zonnepanelen.

Na de lezing van Adriaan van Mierlo zijn we rondgeleid in de uitgebreide expositieruimte, waarbij Jan van Holstein een gedeelte van de toelichting voor zijn rekening nam.

We kunnen terug kijken op een zeer leerzame ochtend en de VIBA expositie is een Must voor eenieder die zijn huis wil verduurzamen of nog beter, wil gaan bouwen.

Nog enkele interessante ontwikkelingen:

Tapijtvloerbedekking dat stof aan zich bindt, en zorgt voor relatief schonere lucht.

Witte dakbedekking in plaats van de traditionele zwarte dakbedekking, voordeel minder opwarming en milieuvriendelijk.

Warmtepompen, eenvoudig te plaatsen in bestaande bouw.

Heatpipes, modern en hoogrendement systeem om water te verwarmen met zonne energie.

Ventilatie boxen, sensorgestuurd op basis van luchtkwaliteit.

Nog enkele cijfers:

Ons huis is voorzien van 18 zonnepanelen gericht op het oosten met 45 graden dakhelling.

Opbrengst per jaar ca. 3550 KW.

Onze zonneboiler gericht op het westen verzorgt een groot gedeelte van ons warme water, dit systeem werkt ook bij bewolkt weer, en buffert het opgewarmde water in een voorraadvat.

In de keuken hebben wij een elektrische plintboiler zodat leidingverlies beperkt blijft. Hybride auto, Toyota Prius Plug in: gedeeltelijk elektrisch rijden en gedeeltelijk benzine.

Gemiddeld benzine verbruik 1 liter op 25-35 km is in de praktijk goed haalbaar.

Meer informatie:

VIBA: Service-instituut Duurzame ontwikkeling: www.vibaexpo.nl.

Steef Molema

WAAKVLAM

Uitreiking Waakvlam

De Waakvlam is ingesteld bij het 15-jarig jubileum. De onderscheiding wordt jaarlijks uitgereikt aan een lid dat zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de vereniging. Dit jaar voor de 18de keer.

De ontvanger van de Waakvlam 2013, Harry Nijenstein, reikte de Waakvlam 2014 uit aan Herman Peters. Herman heeft de afgelopen jaren heel veel tijd gestoken in de werkgroep Ruimtelijke Ordening, vooral in het Bestemmingsplan Buitengebied. Tot in de nachtelijke uren werden pakken papier doorgewerkt. Daarnaast heeft Herman ook extern veel contacten gelegd hiervoor: met BMF, Provincie, gemeente, ZLTO en individuele boeren. Uiteindelijk is een bezwaarschrift bij de Raad van State ingediend. Maar blijft Herman ook in gesprek met de gemeente en met boeren.

Hiermee hebben beide instellers van de onderscheiding, Herman en Noor, deze beiden een keer mogen ontvangen. Noor was ontvangster in 2007.

(Harry Nijenstein)

REPAIR CAFE

Heeft u een kledingstuk dat kapot is of een elektrisch apparaat dat niet meer functioneert? In onze wegwerpmaatschappij gooien we het dan meestal meteen weg. Gelukkig kunt u sinds 1 ½ jaar met uw kapotte spullen, één maal in de twee maanden, terecht bij het Repair Café, in buurthuis de Stulp in Drunen.

We hebben alle briefjes, die de bezoekers en reparateurs, de afgelopen keren invulden geïnteriseerd. Op die briefjes vullen de bezoekers in wat ter reparatie aangeboden wordt. Na afloop schrijven de reparateurs er op of reparatie wel of niet gelukt is, of dat ze een advies hebben gegeven zodat reparatie later alsnog kan plaatsvinden.

Wat werd er zoal aangeboden en gerepareerd:

Kledingstukken:

- zomen van broeken en rokken ingekort
- naden dicht genaaid
- gaten en scheuren gemaakt

Lederwaren:

- riem gemaakt
- hengsel opnieuw bevestigd

Fietsen:

- verlichting gemaakt
- band geplakt
- slag uit wiel gehaald
- standaard vastgezet
- versnelling gemaakt

Meubels:

- loszittende stoelpoten werden vast gelijmd

Elektrische apparaten:

- speaker, naaimachines, senseo-apparaten, platenspeler, stofzuigers, stroomstrijkijzer, projector, kerstverlichting, cd-spelers, koffiezetapparaten, afstandsbediening, broodrooster, scheerapparaat, computers, videorecorders, ringleiding voor slechthorenden, walkman, babyfoon, et cetera.

Van alle kapotte spullen en apparaten die gebracht werden kon 2/3 gerepareerd worden. Dat scheelt een hoop afval! De diagnose dat iets niet meer te repareren valt, zorgt ervoor dat de eigenaars het dan met een gerust hart kunnen weggoien.

Voorbeelden van apparaten waarvan het niet lukte ze te repareren:

- een stofzuiger, de motor bleek verbrand te zijn, een blender waarvan de thermische beveiliging doorgebrand was, een te oude laptop, een stofzuiger die volgens de reparateur bij aankoop al van een te slechte kwaliteit was, een schroefboormachine, een decoupeerzaag, et cetera.

Vooral senseo-apparaten blijken in de praktijk moeilijk te repareren. Zo toog wethouder Margo Mulder op 10 april jl. naar het Repair Café met haar kapotte senseo-apparaat. Ze vertelde bij binnenkomst dat het lampje wel brandt en knippert maar dat het apparaat verder niets doet. Jeroen, één van de vele deskundige vrijwilligers, heeft zijn uiterste best gedaan het apparaat te repareren, maar dat is niet gelukt.

foto: wethouder Mulder en vrijwilliger Jeroen

De eerst volgende Repair Cafés vinden plaats op:
donderdagavond 9 oktober en 13 november

U bent van harte welkom met uw draagbare, kapotte spullen en apparaten. Een team van enthousiaste, deskundige, vrijwillige reparateurs staat weer voor u klaar, evenals koffie en thee.

tekst en foto: Marian van der Linden

NATUUR DOE-DAG

Nazomer- Natuur-Doedag!!

Een natuurdoedag voor kinderen samen met hun ouders of grootouders, georganiseerd door de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden.

Wanneer? Zondag 21 september, start tussen 10.00 en 10.30

Waar? In Natuurpark de Ottershoek in de Baardwijkse Overlaat aan de Kanaalweg in Drunen.

Opzet De kinderen met hun ouders of grootouders zelfstandig aan de slag. Zij volgen een uitgezette route, die door het natuurpark via de Lange Wiel naar de kanaaldijk loopt. Via de kanaaldijk en het pad langs de zomerkade keren zij naar het beginpunt terug. Onderweg worden ca. 10 opdrachten uitgevoerd. Opdrachten over vruchten, bladeren, water, nestkasten, bomen, humus ... En zijn de opdrachten goed uitgevoerd dan wacht aan het eind van de wandeling een verrassing met een glas vlierbessenlimonade

Rien Melis en Joost van Balkom

LANDELIJKE NATUURWERKDAG 2014

Zaterdag 1 november van 9.00 tot 13.00 uur

Elke eerste zaterdag van november vindt de Nationale Natuurwerkdag plaats. In heel Nederland werken op deze dag jong en oud aan het behoud en het herstel van de natuur en het landschap. Het is eigenlijk een opknapbeurt van het landschap.

Dit jaar vindt de dag plaats op **zaterdag 1 november**.

Ook wij doen dit jaar weer mee. Wij gaan deze dag verder met het dunnen van het bos op het talud van het Afwateringskanaal.

Speciale kennis is niet vereist, het werk bestaat voornamelijk uit het opruimen van takken.

Wij zorgen voor materiaal.

Het Waterschap, eigenaar van de dijk, zorgt halverwege voor koffie met iets lekkers erbij en wij zorgen om 12.30 voor een kop soep met worstenbrood.

We verzamelen om 9.00 uur bij de brug over het kanaal bij de Overlaatweg. Hier starten wij ook.

Om 13.00 uur sluiten we de dag af.

Zin om mee te doen, alleen of met heel de familie?

Meld je in oktober aan op de site www.natuurwerkdag.nl, wij staan onder Brabant bij Baardwijkse Overlaat.

Tot dan!

Joost van Balkom

FIETSSTUK

Investeren in relatief goedkope fietsvoorzieningen of in auto's ?

Steeds meer mensen (willen) gaan fietsen en nu ook door de komst van de elektrische fiets het woon-werkverkeer per fiets toeneemt, wordt het steeds belangrijker dat er een heel goede fietsinfrastructuur komt.

Veel mensen zijn bereid langere afstanden, tot 15 kilometer, naar hun werk te fietsen als de fietsroute maar snel en comfortabel is.

Het investeren in goede fietsverbindingen kan wel eens beter zijn dan het investeren in autoverkeer.

Wat kost een nieuwe fietsbrug of een nieuw fietspad?

“Veel, heel veel”zal de verkeerswethouder of zijn ambtenaar geneigd zijn te zeggen. Maar daarmee is de kous toch niet echt af.

Naast het feit dat niet alleen de provincie maar ook “Europa” heel veel geld beschikbaar stelt voor goede fietsprojecten leveren fietsinvesteringen namelijk meestal ook wel wat op.

Nu de fiets een steeds grotere rol gaat spelen in het mobiliteitsbeleid, wordt het ook steeds belangrijker om te weten of fietsinvesteringen renderen.

Het maken van een maatschappelijke kosten-batenanalyse is dan van belang. En ook hoe de kosten en baten liggen ten opzichte van investeringen in autoinfrastructuur.

Dat is de reden waarom in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu een webtool MKBA Fiets is ontwikkeld.

Hoeveel mensen stappen bijvoorbeeld over van de auto naar de fiets door de aanleg van nieuwe fietsstructuur? Wat levert dat op als je kijkt naar het ziekteverzuim of verkeersveiligheid?

Veronica ten Holder (directeur Commissie voor de MER) is blij met de nieuwe MKBA Fiets en is er groot voorstander van om ook de zachte waarden een evenwichtige rol in de MKBA te geven:

“Ik denk dat de MKBA hulp kan bieden bij het zichtbaar maken van maatschappelijk nut vertaald in geld van zachte milieuwaarden. Wat je ziet is dat de discussie ‘moet een project doorgaan of niet?’ gauw gedomineerd wordt door geld en als je erin slaagt om met een MKBA ook zachte effecten als milieu, landschap en gezondheid te vertalen in economische termen, dan is de besluitvorming hier erg mee gebaat, want dan breng je ‘profit’ beter in balans met ‘planet’ en ‘people’.

Er is nog veel winst op dit punt te behalen.

Als je natuur in een MKBA in PM of in ‘+ en -’ uitdrukt, dan is het feitelijk onzichtbaar in de discussie.

*Ik zie een aantal goede acties, zoals de natuurpuntensystematiek * van het PBL en de recente studie van het PBL over gezondheid in MKBA's. Prima acties om zachte milieueffecten in de MKBA in balans te brengen met hardere (economische) effecten.”*

De ontwikkelde webtool MKBA Fiets biedt een globale inschatting van kosten en baten. Goed om een brede eerste indruk te krijgen.

Het zou goed zijn als ook de gemeente Heusden met een brede blik naar haar gehele infrastructuur kijkt en zich nog intensiever bezighoudt met de uitvoering van een goede fietsinfrastructuur.

Een van de prioriteiten daarbij zou het ontbrekende deel van de fietssnelroute Waalwijk – Den Bosch moeten zijn: een goed plan maken....en uitvoeren....en daarbij de subsidiemogelijkheden niet uit het oog verliezen.

Herman Peters (met dank aan “Fietsverkeer”)

*De Natuurpuntenindex onderzoekt in hoeverre de kwantiteit en de kwaliteit van de natuur verandert als gevolg van een project. Bij het vaststellen van de kwaliteit van natuur wordt vervolgens zowel de kwaliteit van een afzonderlijk type ecosysteem beschouwd als de bijdrage van dat ecosysteem aan de complete soortenrijkdom op een hoger ruimtelijk schaalniveau (landelijk, Europees of mondiaal). Zodoende weegt een verandering in ecosystemen die veel bedreigde soorten bevatten zwaarder.

De Raad van State beoordeelt het bestemmingsplan buitengebied Heusden.

Het bestemmingsplan buitengebied geeft aan welke mogelijke ontwikkelingen / bebouwingen er kunnen komen in het buitengebied van onze gemeente.

Niet alleen voor de leden van onze vereniging, maar ook voor alle Heusdenaren is het van groot belang dat de kwaliteiten van natuur, milieu en landschap in onze gemeente worden gewaarborgd.

Door de grootschalige en intensieve landbouw en veeteelt is de afgelopen jaren de natuurkwaliteit van het buitengebied sterk afgenomen. De akkers en graslanden zijn monoculturen geworden waar de bodem wordt vervuild door het spuiten van gif? en het uitrijden van mest. De bloemrijke wei is verdwenen en veel vogels zijn verdreven. De natuur heeft last van een overdosis aan ammoniakuitstoot die uit de veestallen komt. Het landschap dreigt te worden aangetast door steeds meer en hogere bebouwing en ook door plastic kassen die overal in het buitengebied geplaatst kunnen worden.

De boerderij van enkele decennia geleden vormde als het ware een eenheid met de natuur en het omringende landschap. Die tijd is voorbij. De consument en de grootwinkelbedrijven eisen veel te lage prijzen voor de producten die de boer levert, zodat de boer zich gedwongen voelt te produceren op een wijze die helaas natuur en landschap ernstig benadeelt.

Om te kunnen overleven eisen boeren en hun belangenbehartiger de ZLTO hun ruimte in het buitengebied op. In feite korte termijn-werk, niet duurzaam en snijden in eigen vlees: het draagvlak, de bodem, de grond wordt vernietigd.

Uiteindelijk worden hiervan ook de consumenten het slachtoffer, omdat de kwaliteit van hun leefomgeving afneemt. Het is dus in het (lange termijn) belang van de consument zelf om méér te betalen voor het voedsel zodat de boer kan produceren op de wijze waarop hij dat het liefste doet: op een gezonde manier!

De politiek in Brabant onderkent de problemen, maar durft hier niet echt stevig door te pakken. Ook op gemeentelijk niveau wil men zoveel mogelijk tegemoet komen aan de wensen van boeren.

Het gemeentelijk beleid vindt o.m. zijn vertaalslag in het Bestemmingsplan buitengebied.

Omdat onze vereniging het optimale wil doen voor de kwaliteit van natuur, milieu en landschap is zij bij de Raad van State in beroep gegaan tegen het nieuwe bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Heusden, dat in december 2012 door de gemeenteraad werd vastgesteld.

Enkele van de bezwaarpunten zijn:

- * in hoeverre mogen boeren hun bedrijven verder uitbouwen?
- * mogen er overal in het buitengebied plastic kassen worden neergezet?
- * zijn de natuur- en cultuurwaarden wel voldoende beschermd?

Op maandag 2 juni kwamen onze bezwaren in een zitting van de Raad van State aan de orde.

De uitspraak wordt in het najaar verwacht. Wat de uitslag wordt weten we niet, maar we deden in elk geval ons uiterste best voor een mooie, gevarieerde en vooral ook duurzame en gezonde leefomgeving binnen de gemeente Heusden.

Herman Peters, lid commissie R.O. van de NMVH.

INTERVIEW

Interview met Anja Kleijn en Marianne Rechters

“We gunnen dit Heusden”

“De reden voor de start van Samen Tuinen is breder dan alleen het ontbreken van een eigen tuin en de behoefte om in de aarde te kunnen wroeten”, vertelt Anja Kleijn die samen met Marianne Rechters tot de initiatiefgroep behoort die de eerste Samen Tuin in Heusden gaat realiseren. “Aan de oostkant van Drunen, dichtbij de Eendenkooi, ligt een perceel van 3200 m², waarvoor de eigenaar een toekomst ziet als Samen Tuin”. In heel Nederland verschijnen Samen Tuinen, niet te verwarren met moestuinen, en in een enthousiast betoog leggen ze uit waarom Heusden niet kan achterblijven, sterker nog, dit keer bij de voorlopers gaat horen.

In de ledenvergadering van de Natuur- en Milieuvereniging, op 7 april, presenteerde Anja Kleijn, die via de Brabantse Milieu Federatie (BMF) al kennis gemaakt had met stadslandbouw en samen tuinieren, het idee over Samen Tuinen. “Gezellig gezamenlijk bezig zijn en dingen uitproberen. Ik was nauwelijks uitgesproken of er was al iemand enthousiast. En ik dacht -als dat nu al het geval is, dan komen er beslist meer-.” Die ene persoon was Marianne Rechters en dat er beslist meer zouden komen, bleek al snel. “Ik wist precies wat ze bedoelde, want kende Samen Tuinen al van Gemert, waar 25 jaar geleden midden in het dorp een nieuwe woonwijk zou komen, waar mensen ‘voor zijn gaan liggen’. Daar ligt nu de oudste Samen Tuin op een ontzettend grote oppervlakte. Ik dacht -als zij dit bedoelt, dan gun ik dat ook Heusden-”, zegt Marianne die er aan toevoegt verslaafd te zijn geworden aan het idee om een openbare Samen Tuin te realiseren.

Permacultuurtuin

Begin juni werd in 't Patronaat te Nieuwkuijk een lezing verzorgd over Samen Tuinen in Heusden, waarbij John Vermeer vertelde hoe de start van verschillende Samen Tuinen in Haaren in zijn werk gegaan is. Marianne: "In Haaren zijn ze net iets eerder van start gegaan. John is van de permacultuurtuin." Of de eerste Samen Tuin in Heusden ook een permacultuurtuin wordt, hangt af van wat de deelnemers willen.

Geen moestuin

Bij permacultuur ontwerp en deel je de tuin en omgeving zo praktisch, efficiënt, natuurlijk en mooi mogelijk in. De tuin wordt op verschillende hoogtes en in verschillende lagen aangeplant en van groente, struik naar bomen opgebouwd, met de bedoeling om uit te groeien tot een zelfvoorzienende, vruchtbare, eetbare en natuurlijke tuin waar alles lekker door elkaar mag groeien en gedijen. Het is zeker geen moestuin, waar veel planmatiger gewerkt wordt en het accent ligt op productie.

Teveel voedingsstoffen

"In de praktijk gaan volkstuintcomplexen gebukt onder het gegeven dat de planten teveel voedingsstoffen krijgen", legt Anja uit. Wat ze wil zeggen is dat er teveel gemest wordt, of nog erger dat er soms kunstmest gebruikt wordt. "Dit is breed bekend, bijvoorbeeld bij gemeenten die volkstuintjes verhuren. Maar daarmee is het probleem nog niet

opgelost. Meestal onbewust zorgen veel moestuiniers 'te goed' voor hun planten. Wij kiezen voor een ecologische en duurzame methode en omdat de kennis daarvoor vaak ontbreekt, gaat de natuur- en milieuvereniging het initiatief ondersteunen." De Samen Tuin vlakbij de Eendenkooi wordt dus een pilotproject. "De Natuur- en Milieuvereniging gaat begeleiding inkopen bij Velt België. We zoeken een cursus uit die helpt om Samen Tuinen vorm te geven. Leden en niet-leden van de vereniging kunnen daaraan tegen een vergoeding deelnemen."

Mooi stuk natuur

In het najaar wil de initiatiefgroep daadwerkelijk van start gaan bij het perceel vlakbij de Eendenkooi te Drunen, dat aan de ene zijde omringd wordt door wilgenbomen en aan de andere zijde door een houtwal. Nu loopt er nog een paard, waarvoor elders een plek gezocht wordt. Het is een mooi stuk natuur dat de eigenaar beschikbaar stelt aan de initiatiefgroep. Volgens Marianne Rechters is alle snoei- en bladafval bruikbaar. De structuur van de bodem moet intact blijven en bijvoorbeeld wandelpaden kunnen aangelegd worden met houtsnippers. Ze droomt nu al over de inrichting van het langwerpige perceel, wil straks op hoogte gaan tuinieren, eventueel wat in de grond wroeten, maar liever nog kennis overdragen aan jonge mensen. Op het perceel is een waterpoel aanwezig. “Bijen, waterpoel en bloemen, dat moet iets moois worden. En we hebben al een imker.” Volgens haar hoeft de Samen Tuin geen kisten bonen op te leveren. “Het gaat ons niet om de productie, maar het is wel de bedoeling dat er iets van af komt. Het is voor het plezier. Ik zie me al salades maken en met een groep op zitten peuzelen.”

Ondersteuning

De eerste Samen Tuin in de gemeente Heusden is een pilotproject, dat moet zorgen voor ervaring, bekendheid over toepassing en inbedding van Samen Tuinen in de gemeente Heusden. Uiteraard met de hoop dat op termijn in

diverse kernen een Samen Tuin werkelijkheid wordt. “We hebben een goed contact met de gemeente Heusden. In het Geerpark bijvoorbeeld is ook ruimte voor een Samen Tuin gepland. Als wij daarvoor gevraagd worden, dan kunnen we ondersteuning bieden.”

augustus 2014 © tekst RC Schalken, foto's Ad van Kessel

FOTOGALLERIJ – herinnert u zich deze nog?

Heeft u gewandeld in de schitterende natuur in onze gemeente en de mooiste plekken gefotografeerd? Uw foto's kunnen een plaatsje krijgen in de fotogalerij. U kunt zelf gaan bekijken hoe de natuur er in het vroege najaar uit ziet. Maar herinnert u zich de Baardwijkse Overlaat in het vroege voorjaar nog? Birgit Goderie wandelde er in maart. Bekijk haar foto's op

<http://www.natuurenmilieuheusden.nl/gallery/index.php/Verenigingsactiviteiten/Wandelingen>.

Kiki Beets heeft ons foto's gestuurd van wat hem opviel aan de Elshoutse Zeedijk. Bekijk deze karakteristieke beelden op

<http://www.natuurenmilieuheusden.nl/gallery/index.php/Natuurgebieden-in-de-gemeente-Heusden/Zeedijk-en-Elshoutse-Wielen>.

foto van Kiki Beets

En, voor de echte kenners, als u de naam weet van deze paddenstoelen...we horen het graag! info@natuurenmilieuheusden.nl

Misschien is het u opgevallen dat de fotogalerij op de website van onze vereniging is aangepast. De Verenigingsactiviteiten zijn nu gerangschikt in meerdere albums. Er waren al veel foto's van activiteiten en het worden er nog steeds meer. Om in alle foto's nog sneller uw favorieten te vinden, zijn er nu aparte albums voor wandelingen, lezingen, natuurwerkdagen enzovoorts.

We wensen u weer veel kijkplezier.
De fotowerkgroep: Anja, Annie en Wilhelmiën

IK KRIJG HET ER BENAUID VAN!

Het is een gewone dag in maart, het is tegen 18.00 uur en ik loop richting mijn keukendeur. Er staat een westen wind en de stank van de houtkachel van onze buurman is verschrikkelijk.

Deze situatie doet zich bij meerdere richtingen voor, niet alleen bij westen wind maar ook bij noordwest, bij noord en bij oost en niet te vergeten bij windstilte. Waarom het stoken van de houtkachel de laatste 2 jaar zo populair is bij de verschillende burens aan weerskanten, is voor mij een raadsel.

Natuurlijk ook wij hebben een houtkachel voor een koude winterdag. Toen wij hier kwamen wonen ervoeren wij het als een vorm van luxe om bij gelegenheid een houtvuurtje te kunnen maken. Ik ben opgegroeid met de kolenkachel, veel stof en altijd in de gaten houden. Mijn ouders waren heel blij dat met de komst van ons aardgas er een gashaard werd aangeschaft. Later had ik alleen maar centrale verwarming in huis.

Stank en overlast werd in mijn jeugd veroorzaakt door de raffinaderijen in het Botlekgebied. We hadden in huis een kaart hangen met de tekst wat te doen bij calamiteiten; sluit ramen en deuren, stem af op Hilversum 1 en blij binnen. Vaak heb ik deze winter hieraan moeten terugdenken als één van de burens weer stankoverlast veroorzaakte. Wij hebben een extra dikke tochtstrip aangebracht, de roosters voorzien van speciale filters en de mechanische ventilators in huis worden in zo'n situatie uitgezet.

Het is een rare situatie dat er geen wetgeving is over de hoogte en plaatsing van schoorstenen. Er onbepaald overlast veroorzaakt mag worden door het stoken van houtkachels en niet te vergeten in de zomermaanden door het stoken van vuurkorven, buitenhaarden en meer van dit gerei. Het lijkt dat fijnstof alleen in verband wordt gebracht met het rijden van auto's; de katalysator, de APK-keuring, het elektrisch rijden, het experiment van panelen langs de rijksweg om fijnstof te absorberen, onderstrepen mijn vermoeden. Wanneer gaan we ook eens opletten wat er verder nog aan fijnstof wordt geproduceerd?

Naar aanleiding van dit probleem heeft het Brabants Dagblad een artikel geplaatst dd. 13-2-2014. Hierin wordt beweerd dat het stoken van hout echt een mannen ding is. Alleen al het scoren van hout door alert te zijn waar in de omgeving een boom naar beneden moet worden gehaald. Of voor een knap prijsje met de aanhanger een kuubje brandgraag eiken opladen bij een adresje dat alleen zij kennen. Wat veelal wordt vergeten is dat het hout nog niet droog genoeg is en de kachel een rendement heeft van haast niks, aldus.

In het zelfde artikel wordt de directeur van een bouwer van haardkachels uit Oirschot aangehaald. We zijn het stoken van het fiekke een beetje verleerd en daardoor veroorzaken we overlast. Daarom moet er voorlichting komen, strengere richtlijnen en de rendementseis moet met 40% omhoog, is zijn mening.

Ook in de Volkskrant is de discussie over het stookgedrag opgestart. In de krant van 28-2-2014 staan in het artikel een aantal tips, die ik hier graag zou willen aanhalen:

- Kachel top-down starten, door dikker hout op de aslaag te leggen, de aanmaakhoutjes daarop en bovenaan een aanmaakblokje.
- Het te stoken hout moet kurkdroog zijn en van tevoren al 2 dagen in huis worden bewaard in de buurt van de houtkachel.
- Het gekloofde hout minstens één jaar droog opslaan, liefst onder een afdak op de wind.
- Het vuur in de kachel nooit temperen dit leidt tot onvolledige verbranding dus fijnstof.
- De ruimte waar wordt gestookt goed ventileren mede voor een volledige verbranding.
- En ook heel fijn voor de omwonenden; stook niet bij mistig of windstil weer.

Wat kan de Natuur en Milieuvereniging doen?

Zoals op de website van houtrook.nl is te lezen:

- onze leden vragen om melding van stankoverlast te doen.

Dit kan bij de

gemeente:

info@heusden.nl en

bij de provincie:

mkc@brabant.nl.

- Voorlichting geven aan alle stookliefhebbers binnen onze gemeente.
- De gemeente benaderen over het opstellen van richtlijnen en wetgeving.

Hermien van Toorenborg

P.S. Zijn er leden die met mij ten strijden willen trekken op dit onderwerp? Ik hoor graag van u: hermienvantoorenborg@xs4all.nl

GOL-PROJECTEN

Plannen GOL krijgen weinig bijval

De inspraakavonden rond de GOL-projecten worden druk bezocht.

De bewoners vinden dat er te weinig naar hen wordt geluisterd, dat zij veel te laat bij de planontwikkeling worden betrokken, dat hen alleen uitgewerkte plannen worden voorgelegd en de ruimte voor planwijzigingen te beperkt is. De meeste kritiek richt zich op de plannen voor de Oostelijke Randweg (Vlijmen) en Baardwijkse Overlaat. De bewoners hebben hun krachten gebundeld om de tegen de plannen te ageren en alternatieve plannen ontwikkeld. Recent presenteerde de Stichting 'Van GOL naar Beter' alternatieve plannen voor de Baardwijkse Overlaat; het doortrekken van de parallelstructuur zou de oplossing zijn en de aanleg van een nieuwe weg in de Baardwijkse Overlaat overbodig maken.

Het GOL (Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat) beoogt een integrale gebiedsontwikkeling met projecten op het gebied van infrastructuur en bereikbaarheid, waterveiligheid, landbouw, landschap en ecologie, recreatie en toerisme. Sinds 2009 zijn twintig partijen aan de slag om de duurzame integrale gebiedsontwikkeling voor het gebied aan en rondom de A59 tussen de gemeente 's-Hertogenbosch en Waalwijk voor te bereiden. Ondergetekende zit namens de Natuur- en Milieuvereniging in de Adviesgroep GOL.

Met de uitvoering van de projecten is een bedrag van circa € 100 miljoen gemoeid, waarvan inmiddels een bedrag van € 76 miljoen door het bedrijfsleven, de gemeenten, het Waterschap Aa en Maas en de provincie Noord-Brabant concreet is toegezegd.

Focus op verbetering natuur en landschap

Wanneer ik de inspraakavonden GOL bezoek, dan hoor ik veel kritiek. De kritiek richt zich voornamelijk tegen de verkeersplannen voor de knooppunten Vlijmen / 's-Hertogenbosch West en Baardwijkse Overlaat.

Doorgaans is er weinig aandacht voor de landschappelijke inpassing en de aanleg en versterking ecologische verbindingszones. En als de natuurcompensatie ter sprake komt dan vindt men dit niet meer dan een 'schaamlap'. Investeren in groen is voor hen weggegooid geld.

Veel inwoners hebben moeite om over hun eigen schutting heen te kijken en reageren primair vanuit het eigen belang ('not in my backyard'). Om goede duurzame oplossingen te krijgen is een bredere belangafweging noodzakelijk. Ook dwingen de beperkte geldmiddelen compromissen te sluiten en de planontwikkeling te faseren. De belangen van de deelnemers in GOL zijn verschillend. Mijn rol als vertegenwoordiger van de NMVH is het om op te komen voor de belangen van natuur- en landschap, cultuurhistorie en het langzame verkeer.

Daarbij is het ook goed is het te realiseren dat de GOL al meer dan vijf jaar loopt. Je zit in een 'rijdende trein' en kunt niet steeds op eenmaal genomen beslissingen

terugkomen. Zo heb ik me in het verleden sterk gemaakt voor de realisatie van een volledige parallelstructuur. Daarvoor ontbrak binnen GOL een voldoende draagvlak.

Wat is er tot toe bereikt?

Een aantal GOL-projecten zijn inmiddels afgerond. De belangrijkste projecten zijn:

- Het Ei van Drunen
- De realisatie van de klimaatbuffer in de Biesertpolder. De bedoeling is de waterberging nog verder te verbeteren door de realisatie van een EVZ langs de Voordijk (2016)

Daarnaast zijn er belangrijke beslissingen genomen over:

- De Verkeersknooppunt 45 's-Hertogenbosch West. Gekozen is om het knooppunt uit te voeren in de vorm van een half klaverblad (optimalisatie variant 2c).
- De aanleg van een eco-passage onder de A59 (Vlijmen-Oost)
- Verlenging van de brug over het Drongelens Kanaal, waardoor een 25 meter brede EVZ onder de A59 kan worden gerealiseerd. Met het waterschap, de provincie, de gemeenten, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn de plannen voor de EVZ Baardwijkse Overlaat verder uitgewerkt. De grondverwerving wordt voorbereid.

Al met al ben ik niet ontevreden over de tot dusver bereikte resultaten. Wel moet ik daarbij opmerken dat financiering van de EVZ Baardwijkse Overlaat nog niet is geregeld. Dit blijft een risico. Voor mij is het echter ondenkbaar dat de verkeersknoop Baardwijkse Overlaat zonder de geplande EVZ wordt aangelegd.

Actuele stand van zaken

De Stuurgroep GOL heeft recent besloten dat de provincie de regie over het totale GOL-project krijgt en daarmee ook over de gebiedsontwikkeling Vlijmen-Oost. De provincie wordt trekker van het project en nieuw aanspreekpunt.

De provincie is bezig met de opstelling van een **Provinciaal InpassingsPlan (PIP)** voor de Baardwijkse Overlaat en voor Nieuwkuijk en Vlijmen Oost. De beide plannen zullen te zijner tijd dezelfde procedure doorlopen als die van het gemeentelijk bestemmingsplan.

Op dit moment wordt er in dat kader gewerkt aan de opstelling van een **Ruimtelijk KwaliteitsPlan (RKP)** en een **notitie reikwijdte en detailniveau (NRD)**.

Laatstgenoemde notitie vormt de basis voor een op te stellen

Milieueffectenrapportage. De planning is om de beide plannen dit najaar in discussie te brengen.

De voortgang van de projecten kan worden gevolgd via de website

www.oostelijkelangstraat.nl.

Jan Pijnenborg- lid commissie Ruimtelijke Ordening

TOEKOMSTBOMEN

Het project Toekomstbomen

In verschillende natuurgebieden waar de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden werkt, worden mooie bomen uitgezocht, die de potentie hebben om Toekomstboom te worden. **Toekomstbomen zijn bomen die uit kunnen groeien tot imposante exemplaren.**

Het uitzoeken en de zorg voor de potentiële toekomstbomen zal gebeuren door leden van de landschapsgroep van de natuur – en milieuvereniging gemeente Heusden samen met een boomdeskundige, de heer Ton Stokwielder, bestuurslid van de organisatie “Wereldboom”.

In het natuurpark en langs het Afwateringskanaal zijn de bomen al uitgezocht.

Maar ook langs de Heidijk staan mooie bomen.

In mei en juni hebben Henny Brekelmans en Hans Liefing van de Gemeente Heusden en ik namens de NMVH langs de Heidijk in de gemeente Heusden, drie bijzondere karakteristieke bomen uitgezocht, die mogen en kunnen doorgroeien naar Toekomstbomen.

Deze bomen krijgen een bescherming middels een lichte, natuurlijke afrastering. Verder komt er bij ieder van de drie bomen een infobordje.

Ter hoogte van Drunen, ter hoogte van Nieuwkuijk en ter hoogte van Vlijmen wordt een boom uitgezocht.

Echter, wat makkelijk leek, blijkt erg moeilijk te zijn. Bomen die in het verleden te hoog of verkeerd zijn opgesnoeid vallen af, bomen die te dicht langs het fietspad staan vallen af, het Waterschap moet de doorvoersloot onderhouden, dus bomen te dicht bij de sloot kunnen niet uitgroeien. Bomen met een plakksel vallen af, wegens kans op scheuren. Bomen met meerdere stammen, die een mooi geheel vormen krijgen wel bescherming, maar komen niet in aanmerking voor toekomstboom. Veel eiken op de Heidijk hebben concurrentie van elkaar gehad en zijn daardoor niet uitgegroeid tot lange staken, geen toekomstbomen dus.

Tot nog toe heeft een boom echt de status van toekomstboom gekregen. Daar waar de Heidijk de Meerdijk kruist staat een prachtige eik, die met zijn takken alle kanten op heeft kunnen groeien. (zie foto)

In het kader van dit project hebben wij twee activiteiten georganiseerd:

1. Een fietstocht voor de leden. Deze is inmiddels achter de rug.

2. **Dinsdag: 9 september** van 20.00 tot 22.00 een lezing

locatie: Het Patronaat in Nieuwkuijk

De lezing wordt verzorgd door Ton Stokwielder, de grote bomenkenner uit Waalwijk.

Deze lezing is - gratis - toegankelijk voor zowel leden als geïnteresseerden van buiten.

Joost van Balkom

Foto: Annie van Bokhoven.

'Zilveresdoorn, boom langs kanaal bij Waalwijk

Deze boom is neergehaald om liggend weer uit te groeien.

Zonnebloempitten voor de voedertafel.

- Op duurzame geteeld door Fa Valckx, aangesloten bij de stichting Veldleeuwerik, promotor van duurzame akkerbouw;
- Eigen teelt van Nederlandse bodem;
- Op duurzame wijze nagedroogd, daardoor lang te bewaren;
- Op duurzame wijze logistiek verwerkt;
- Géén gebruik van neonicotonoiden: noch in het zaaigoed noch bij de teelt.
- Ook geschikt voor alle andere die van zonnepitten houden;
- In zakken van 15 Kilo á €22,50.
- Af te halen in Hedikhuizen na telefonische afspraak via Geert Schalken: 06 12 33 06 13
- Nog meer weten? Google: *firma Valckx zonnepitten*.

LEKKERS OP Z'N BEST

Biologische voeding.

Homeopathie.

Voedingssupplementen.

Kennis en advies

Dat is wat onze zaak een speciaalzaak maakt!

Van Herpt Specialiteiten & Reform
Grotestraat 134 5151 BN Drunen 0416-372497
www.vanherptdrunen.nl info@vanherptdrunen.nl

BedrijfsHulpVerlening

Chrysantenstraat 41
5151 GD Drunen
tel. 0416 377849
06 52580895

www.jb-bedrijfshulpverlening.nl

Basis BHV • Herhaling BHV • EHBO • Reanimatie
Kinderreanimatie • AED • Kleine blusmiddelen

